

Theo các ngußn sß lißu hißn cßn, thi Hß Hßng Bßng dßng nßc Vßn Lang (tißn thân VN ngày nay) vào năm Nhâm Tuất (2879 trßc Tây Lßch) nhßng nßn đßc lßp cßa nßc ta đã bß gián đßn hßn 10 thß kß vì sß đß hß cßa ngßi Tàu. Sußt thßi kß ô nhßc tâm tßi này, gißc đã dùng đß ngàn mußn thß đßn xßo quyßt bßo tàn đß mong đßng hóa dân ta nhßng chúng đã hoài công thßt bßi. Tuy nhiên dù không bß mßt gßc, dân ta vßn phßi chßu ßnh hßng nßng nß vß văn hoá, tín ngßc nßc Trung Hoa qua thßi gian dài chung sßng.

Năm 939 sau Tây Lßch, Ngô Vßng Quyßn đánh tan quân Nam Hán trên Bßch Đßng Giang , thu hßi lßi đßc nßn tß chß đßc lßp cho dân tßc Vißt. Kßt đß, tß tiên ta qua bao đßi đã cß công gßn lßc lßi nhßng ßnh hßng cßa ngoßi bang, tiêu hßy các tß đßan hß tßc chß giß lßi đßi u hay cßa ngßi, sau đó đem pha trßn vßi tinh túy cßa ta, làm thành nßp sßng đßc trßng đßc thù cßa dân tßc Đßi Vißt theo truyßn thßng Đông Phßng lßy tam giáo làm gßc.

Tßt Nguyên Đán là mßt trong nhßng ngày hßi lßn cßa dân tßc Vißt, đßc lßu truyßn tßi ngày nay, coi nhß mßt bißu tßng phong phú toàn vßn có ý nghĩa nhßt trong năm, nên qua bao đßi đã thu hút mßi tßng lßp xã hßi, ai cũng háo hßc đón nhßn sau mßt năm làm lßng vßt vß. Vì vßy mßi có câu ' Tßt đßn sau lßng, ông vßi thì mßng con cháu lßi lo '.

1- Tßt NGUYÊN ĐÁN :

Ngày tß thßi Hßng Bßng dù còn sßng lßc hßu nhßng tß tiên ta đã bißt ßn Tßt hßng năm. Thßt vßy, tß các công trình khai qußt đßc tßi Đông Sßn qua bißu tßng trßng đßng có vß hình ngày hßi tßt vßi bông lau. Theo các nhà nghiên cßu thì bông lau chß trß đßc bißt vào mùa thu chß không phßi mùa xuân. Vì vßy ngày đßu năm lúc đó chßc là mùa thu. Ngoài ra các sß tích vß bánh chßng, bánh đßy, trßu cau, dßa hßu đß .. đßc ghi trong Vißt Sß Đßi Toàn cho bißt đã có tß thßi Hùng Vßng thß 6.

Rißng phong tßc tßt nguyên đán còn tßn tßi tßi ngày nay, đã du nhßp vào nßc ta tß thßi Bßc thußc. Tßt bßt đßu vào giß Tý (khoßng 11 giß khuya năm cũ và 1 giß sáng năm mßi) ngày Mßng Mßt Tháng Gißng. Thßi khßc này gßi là Giao Thßa, còn đêm Ba Mßi Tháng Chßp là đêm Trß Tßch. Danh tß Nguyên Đán xußt hißn sßm nhßt trong sách ' Nhß Lßc Ca ' đßi Lßng thußc Nam Bßc Trißu bên Tàu, mang ý nghĩa là Thß Nhßt hay Bßt Đßu. Theo đó ' Đán ' là sáng sßm, còn ghép chung hai chß ' Nguyên Đán ' đß chß thßi gian bßt đßu mßt năm mßi.

Xuân trên vò n nò o đò ng quê hò ng

Tác Giả: Mò ng Giang

Thứ Tư, 21 Tháng 1 Năm 2009 21:49

Vò thò i đi m bò t đò u tò ngày tháng năm nào trong năm thì đã có sò thay đò i rò t nhiò u qua các thò i đò i cò a nò c Tàu. Căn cò vào Sò Ký cò a Tu Mã Thiên thì Nhà Hò (2205-1766 Tr TL) vì thích màu đen nên chò n tháng Dò n là tháng Giêng đò ăn tò t. Đò i Thò ng (1766-1122 Tr TL) thích màu trò ng nên đò i lò i tò t vào tháng Chò p. Nhà Châu (1122-252 Tr TL) ó a màu đỏ nên chò n tháng Tý là tháng 11 làm Nguyên Đán. Đò i Đông Châu Liò t Quò c, các nò c ăn tò t theo quan niò m cò a Khò ng Tò chò n tháng Giêng nhò nhà Hò nhò ng khi Tò n Thò y Hoàng thò ng nhò t Trung Hoa lò i ó a tháng Hò i tò c tháng 10 ăn tò t. Mãi tò i đò i Vũ Đò nhà Tây Hán mò i theo Khò ng Tò chò n tháng Giêng làm ngày đò u năm cho tò i ngày nay. Sau cách mò ng Tân Hò i (1911) Trung Hoa Dân Quò c lò y ngày 1 tháng giêng Dò ng Lò ch làm Nguyên Đán còn mừng mò t tháng Giêng Âm Lò ch gò i là Tò t Xuân (xuân tiò t) . Năm 1949 Mao Trò ch Đông chiò m đò c Hoa Lò c, ban hành luò t niên kò công nguyên, cũng công nhò n nhò ng đò u trên.

Tò t Nguyên Đán cò a Tàu và Ta đò u giò ng nhau ó các nghi thò c ' Tò ng Cò u và Nghênh Tân '. Tò ng Cò u gò m có lò tiò n Táo Quân vò trò i đêm 23 tháng Chò p, lò cúng tò c tò tiên ông bà quá cò ngày 30 tháng Chò p. Sau đó là lò phong tĩn (đóng giò ng nò c), tò o đò a (quét đò n nhà cò a trò c giao thò a), mò ng tuò i phò m môn.. Trong nghi thò c Nghênh Tân, quan trò ng nhò t là Cúng Giao Thò a, mò rò ng cò a nhà đò đò bái thiên đò a, cúng gia đò ng, rò c Táo quân và lì xì chúc mò ng năm mò i.

Bên cò nh nhò ng phong tò c tò p quán vay mò n cò a ngoò i nhân kò trên, Đò i Viò t cũng có nhiò u mò tò c đò c thù nò i tiò ng cò a dân tò c đò c lò u truyò n tò i ngày nay nhò tò c cò p đò u pháo cò a đò ng bào thiò u sò ó miò n thò ng du Bò c Phò n và mò t vài bò lò c trên cao nguyên miò n Trung, tò c dầy mã thân nhân vào cuò i tháng chò p và cúng mò phò n đò u xuân, tò c cò p cò u ó Yên Xá (Bò c Ninh), thi thò ngày Tò t, tò chò c các phiên chò Tò t đò c biò t tò i mò n ngò c và vùng xuôi cũng nhò hò u hò t các thành thò lò n nhò khò p nò c. Tò i Thanh Hóa có tò c ném cò u và phóng sinh, hát quan ho và trò ng quânò khò p đò t Bò c, bài chòi ó Bình Đò nh-Phú Yên, đánh đu khò p miò n Nam.. Tóm lò i nhò ng tò p tò c, trò chò i cò a ngò i Viò t trong nhò ng ngày Tò t đò u mang tính chò t bình dân, phò quát vò i nò i dung lành mò nh, đem đò n niò m vui an lò c cho tò t cò mò i ngò i, sau mò t năm lo toan phiò n lò y, làm lò ng vò t vãi. Do đó các nhà phong tò c hò c trên thò giò i khi đò c chò ng kiò n hay nghiên cò u phong tò c tò p quán cò a ta đò u kò t luò n ' Tò t của ngò i VN phong phú, thò c tò và vui vò , hò n hò n tò t Trung Hoa hay Âu Mò '.

2-XUÂN TRÊN VÒ N NÒ O ĐÒ NG QUE HÒ NG :

+ Tò t Cò Truyò n VN Tò Thò ng Cò Tò i Trò c 1945 :

- Th i Th ng C : Ngay t bu i bình minh đ ng n c vào th i H ng Bàng, tuy ng i Vi t còn s ng l c h u nh ng t tiên ta cũng đã bi t ăn T t, Th t v y, sau khi tr i qua m t mùa đông rét m t l nh l o, xuân b ng s ng s ng tr v cùng nhân th v i c nh hoa đ ng c n i s c s v i ánh n ng n ng m lung linh. Theo đó tinh th n con ng i dù đang v vào th i th ng c còn h n nhiên ch t phác. Tuy v y h v n rung đ ng sinh tình tr c s kích thích c a vũ tr bao la đã mang đ n sinh l c đ i dào cho con ng i trong năm m i.

Trai gái tr c s m i g i c a thiên nhiên n ng m, nên cũng t tìm đ n bên nhau kh p các n o đ ng đ t n c, phát sinh ra nh ng trò ch i m c m c nh đánh vòng, tung c u, hát hò đ i đáp.. t đó đ n t i câu chuy n Tr u Cau, đ u m i hôn nhân gi a trai gái. Riêng s tích bánh ch ng, bánh d y, qu d a h u đ đ i Hùng V ng Th 6, đã nói lên tính cách đ c bi t c a truy n th ng và n p s ng VN, tính dân ch không theo Nho Giáo c a Tàu, cha truy n con n i, tr u t ng chu ng nghi l quá đáng.. Ng i Vi t trái l i ch c n vào tài năng và đ o đ c, nên vua đã ch n v hoàng t th 18 đ truy n ng i.

- T t C Truy n D i Th i Lý-Tr n : Sau khi đánh tan quân Nam Hán trên B ch Đ ng Giang vào năm 939 sau TL, Ngô V ng Quy n đã c i ách nô l cho dân t c Vi t h n 10 th k B c thu c. T th i Lý Tr n, n c ta theo và ch u nh h ng c a Tam Giáo làm phát sinh nhi u phong t c t p quán thu n khi t. Th i gian này ngo i tr nh ng năm chinh chi n ch ng gi c ngo i xâm T ng-Nguyên và n i lo n, su t nh ng năm tháng còn l i dân chúng an c l c nghi p đ t n c thanh bình h n h n b t c th i nào trong giòng Vi t s .

T t b t đ u t ba m i tháng ch p m i ng i đ c phép đ t pháo. Th i đó pháo là nh ng ng l nh ch a thu c n có ngòi, khác v i pháo ngày nay ngòi n làm b ng gi y b c thu c. Pháo đ c m i ng i đ t kh p n i t ngoài c ng làng, c ng nhà hay đình chùa. C n c làm th t v t gà, heo d c trâu bò đ cúng t Tr i Ph t và ông bà cha m quá c liên ti p trong ba ngày đ u năm.

T i mùng 5 t t, vua cho m ti c khai h đ cùng v i v n v bá quan y n m vui v . Còn dân chúng đ u đi l chùa và du ngo n v ng c nh, Trong lúc đó kh p n i đ u l p các sân kh u l thiên đ các ph ng chèo t i trình di n giúp vui. Nh ng n i công c ng còn có các trò ch i lý thú nh đánh v t, đá gà, ch i c u..

Trong m c đích khuy n nông, t p t c vua đánh vào trâu đ t trong ngày l p xuân, b t đ u t th i

Xuân trên vò n nỏ o đống quê hòng

Tác Giả: Mòng Giang

Thứ Tư, 21 Tháng 1 Năm 2009 21:49

Lý Trn đợc truy n tởi thởi Bởo Đởi Nhà Nguy n. Theo An Nam Tởp Chí cởa Lê Tởc đởi nhà Trn có viởt mởi năm vào ngày mừng ba tởt, các vua nhà Trn ngở ra gác Đởi Hùng đở xem các hoàng tở thi đá cởu, còn các quan thì chởi đánh cởu bởng tay và đôi khi thi cởi ngởa. Tóm lởi đá cởu là mởt trong nhởng môn chởi trong ba ngày tởt, rởt đởợc thởnh hành vào thởi đở chởng nhởng đởợc phở biởn trong giai cởp quý tởc nỏi cung đờnh mà còn xuởng tởi giởi binh dân ở kinh đở, tởnh thành và chởn làng quở.. hỏu nhỏ ai cũng ởa thích.

Theo Đởi Viởt Sỏ Ký Toàn Thỏ cởa Ngô Sĩ Liờn, mỏt bở sỏ cở và giá trỏ nhỏ tở cởa nỏ cở ta còn lỏu lỏi, cho biởt nam nỏ Đởi Viởt thỏi đở đở bở tở đởu đánh đừ và năm 1365 là niờn lỏch mà ranh giởi VN đở xuởng tởn Hỏa Chỏu (Thỏa Thiờn) và trai gỏi ở đởy là nhỏng ngỏi rỏt sỏnh sỏi vỏ môn chỏi này. Sỏch Hỏng Đởc Quỏc Âm Thi Tởp xuởt bởn vào thỏ kỏ XV đở có in mỏt bài thỏ viởt bởng chỏ Hỏn ghi lỏi cỏ nhỏ trai gỏi đánh đừ đởi Trn :

' Bởn cở t lang nha ngỏ m đở trỏng

ở thi đánh cỏi, ở còn ngong

Tỏ thiờn hỏu thỏ khom khom lỏt

Van vỏi hoàng thiờn ngỏ a ngỏ a lòng

Tám bở c hỏng quỏn bay phỏ t phỏi

Hai hàng chỏn ngỏ c duởi song song

Chỏi xuỏn hỏ t tở xuỏn đỏng ngỏ y

Nhỏ cở t đỏm vỏ đở lỏ không '

- Tở VN Đởi Thở Vua Lê Chúa Trở nh : Tở thở kở XVI nhà Hở u Lê đã suy tàn cuở i cùng bở Mở c Đởng Dung cở p ngỏ khiở n cho Đởi Viở t sau đó lâm vào cở nh chiở n tranh tở ng tàn kéo dài suở t mở y trăm năm giở a các hở Mở c, Trở nh và Nguyở n. Thở i Lê Trung Hở ng, hở Mở c chở còn giở đở c phở n đở t nhở tở i Cao Bở ng nhở ng đở t nỏ c bở chia thành hai miở n lỏ y con sông Gianh trong tở nh Quở ng Bình làm ranh giở i : phía Bở c hay Đởng Ngoỏi thuở c quyở n Vua Lê-Chúa Trở nh, phía Nam hay Đởng Trong cở a Hở Nguyở n. Nói chung lỏ Tở VN đở i thở i này cũng có nhiở u đở m khác biở t vở i nhà Lý-Trở n là hai triở u đở i cở ng thở nh cở a Phở t Giỏo VN.

* Tở t Trong Cung Vua Và Phở Chúa : Nhở ng ngày sỏ p tở t, quang cở nh trong cung vua Lê và phở chúa Trở nh rở n rỏ p hở n lên vì phở i lo tở chở c Lỏ Tiở n Xuân Ngỏ u (tiở n trâu đở t vào tiở t xuân) vở n là mỏ t tở p tở c đã có tở lâu đở i vở i mỏ c đích khuyở n nông. Trong khi đó các nghi thở c liên quan tở i tở t đã đở c sỏ p đở t tở ngày đở u tháng Chỏ p. Theo Hoàng Lê Nhỏ t Thở ng Chí, thì tở 25 tháng Chỏ p, triở u đởnh đã làm lỏ Phong Kín Cácở n Tín đem cở t vào kho và chở đở c sỏ đở ng lỏ i sau tở t nguyên đởn. Tở t cở quan quân đở c nghở 10 ngày đở vui chỏ i đón xuân mỏ i.

Sáng mừng mỏ t tở t, bá quan văn võ vào chào mỏ ng và chúc tở t vua tở i đở n Kinh Thiên tở i Thởng Long (Hà Nỏ i) . Đở n đở u bách quan là thái tở con chúa Trở nh gỏ i là quan tiở t chỏ . Lỏ xong các quan mỏ i qua chúc tở t phở chúa Trở nh. Cũng trong ba ngày đở u năm mỏ i, còn có lỏ tở Giao (có tở thở i Hở u Lý) cúng tở trỏ i đở t cở u cho gió thuở n mỏ a hòa, đở trăm hỏ vui vở làm ăn cỏ y cỏ y. Thở i gian này, đởn Nam Giao đở c thiở t lỏ p tở i kinh đô Thởng Long (Hà Nỏ i) Trong lúc cúng, vua Lê là chánh tở còn cha con chúa Trở nh làm bở iu tở ngoỏ i trỏ nhở ng năm vua bở bở nh.

* Tở t Nỏ i Dân Gian : Theo tài liở u ghi trong tở p ký sỏ ' Recueil De Plusieurs Relations et Traitée Singulier et Curieux ' cở a mỏ t nhà du hành ngỏ i Hỏa Lan tên Tavernier đã ghi lỏ i nhở ng ngày tở t tở i Đởng Ngoỏi nhở sau : Trỏ c tở t ba ngày, dân chúng tai kinh đô Thởng Long cũng nhở các thành thở khỏ p nỏ c xa gỏ n lo trang hoàng nhà cở a, sỏ a soỏ n bàn thở tở tiên ông bà có bày nhiở u bai vở viở t tên ngỏ i quá cở . Tở i kinh đô có hỏ n 40.000 quân lính và quan lỏ i nên quang cở nh tở t rỏ t vui vở .

Trong cung vua Lê cũng bày nhiở u bài vở các tiên đở đở cúng tở . Trong lúc hành lỏ thì các súng lỏ n nhở đở c lỏ nh khai hỏ a thay pháo mỏ ng xuân. Cúng xong vua đở t tiở n giở y luôn cở bàn thở . Riêng nhà cở a dân gian đở u dùng vôi trỏ ng vở nhở ng hình bát quái trên cở a vở i mỏ c đích mỏ m quỹ trỏ tà không cho chúng vào nhà phá phách trong ba ngày tở t. Tở c xem chân gà đoán vở n mỏ nh cũng nhở kiên cở khi xuở t hành đở u năm bở t đở u tở đó tở i nay vở n còn thở nh hành nhỏ t là lỏ miở n quê.. ''

Trong sách Gia Định Thành Thông Chí của Tr n h Hoài Đ c thì t p t c đánh đu th i nhà Tr n B c Hà đã theo chân chúa Nguy n Hoàng vào Thu n Hóa t đ u th k XVI và t i vùng Th y Chân L p v i nh ng di dân D i Vi t trong cuoc Nam ti n. T i đây ng i Vi t ch i 4 lo i đu g m đu tiên, đu thang, đu giồng xoay và đu rút. Th i k này, môn hát tr ng quân t trong cung đình đ c ph quát r ng rãi kh p n i nh t là trong ba ngày t t. Ch ng nh ng th môn hát tr ng quân, tr ng c m .. đã đ c các văn nhân tài t m i th i tôn vinh và đ a vào tác ph m c a mình nh Ôn Nh H u, Nguy n Du, Nguy n Văn Ng c, Phan K Bính, Vũ Ng c Phan.. T t c g n nh đ ng ý v ngu n g c c a môn ch i tao nhã trên, đã b t ngu n trong giồng l ch s dân t c, nói lên s ph n đ u hào hùng và tinh th n th ng võ c a ng i Vi t bao đ i :

' T ng quân Nam Ph , Th ng nh chi h ' l i nàng hát đ ti n đ a chàng lên đ ng vào Nam chinh chi n, lòng thi p đau đ n đ n đ nào chàng có bi t không ? '.

- T t Nguyên Đán Và Cu c Du Xuân D i Tri u Nguy n : Tr c T t m t tháng, trong cung có t ch c l Ban Sóc (Phân phát l ch m i cho các quan) và L Phát Th c (do các quan đ i th n lau chùi các n vua, kim sách, ngân sách). Ngày 30 tháng Ch p b L c ng i mang ph m v t t i cúng t i l m i u, còn các hoàng thân tôn t c thì t i làm l t i đình chùa k kinh đô Hu . B t đ u t đó cây nêu đ c đ ng lên t i các c ng công th và chùa đình.

Đ i tri u đ c thi t l p t i di n Thái Hòa r t nghiêm ch nh v i c qu t, nghi t ng, lính nh c và voi ng a dàn h u t c u Kim Th y t i t n sân ch u. Đ u tiên vua t trong n i cung ng ra đ i n C n Chánh, đ i m C u Long, m c áo hoàng bào c m h t. Sau đó đ c xe giá r c sang đ i n Thái Hòa gi a ti ng chiêm tr ng và chín ti ng sủng đ i bác b n chào m ng. Vua đ c văn v bá quan và các hoàng t t i l y m ng và chúc t t, đ c vua ban y n và ti n lì xì th ng xuân.

Ngày mừng m t t vua thi t đ i y n đ i văn v bá quan t hàng t ph m tr lên và các hoàng t , hoàng thân qu c thích.. t i đ i n C n Gi và hai dinh T H u V . Ngày mừng hai t t, vua cùng hoàng h u và các quan t i cúng t t i đ i n Ph ng Thiên, sau đó ban y n cho các quan t ng ph m tr xu ng t i dinh Th a Thiên Ph Do n. T t Nguyên Đán kéo dài 7 ngày, các hoàng t công chúa đ c th ng m i ng i 20 l ng b c, còn hàng văn v bá quan tùy theo ph m tr t đ c th ng t 1- 12 l ng b c.

T c du xuân c a các đ ng quân v ng đã có t đ i Lê nh ng b gián đo n vào th i các vua đ u nhà Nguy n t i Đ ng Khánh m i t ch c l i. Trong d p du xuân ngoài vua hoàng h u

Xuân trên vịnh non sông quê hương

Tác Giả: Mäng Giang

Thứ Tư, 21 Tháng 1 Năm 2009 21:49

hoàng gia cung tän mä nä và các quan đäi thän.. trên các thuyän räng räc rä däc theo sông Häng thä mäng, tä cäa Thäng Tä täi các lăng täm täi núi Ngä Bình. Lä du xuân đäc tä chäc trong ba ngày tät bäng du thuyän trên sông Häng và trên bä bäng kiäu khäp kinh thành Huä đä vua thăm dân cho biät sä tình.

3 - Tä VN HIäN Tä :

+ Täi Các Thành Thä :

- Tät Hà Näi : bấy giä và Thăng Long ngày xäa là thä đô cäa VN qua nhiäu triäu đäi, là đät ngàn năm văn hiän có 36 phä phäng väi dân sä đông nhät miän Bäc nên nhäng ngày tät nguyên đán täi đây rät đäc đäo vui nhän. Khu väc buôn bán täp trung ä phía bäc hä Gäm và phä Tàu.

Ngäi Hà Näi lo tät tä tháng 11 âm läch, chuän bä các loäi gäo näp và đäu đä gói bánh, näu chè, làm các loäi đä khô nhät là măng, miän, näm . Nhiäu nhà còn nuôi gà vät đä làm cä cúng trong đäp tät. Đän tháng Chäp mäi bät đäu làm các món đäc biät nhä đäa hành, träng muäi, cäi bäp thäo .. là nhäng món ăn rät đäc ä thích vì chät bùi béo cäa quä träng đäc muäi sau 20 ngày, biän thành màu nâu đen säm có häng vä thäm ngon lä lòng. Sau đó làm mät hät sen, lät gäng, phät thä, quät, đäa, bí.. Läi thêm các loäi bánh, chè lam, bánh vä và xuân cäu là nhäng đäc sän cäa đät Bäc.

Hà Thành có 36 phä phäng mäi näi bán mät món hàng, chäng hän nhä phä hàng Đào bán tä läa väi vóc quän áo rät nhän nhäp vì là näi mà häu hät mäi ngäi đäu phäi ghé đä mua säm nhät là vào đäp tät. Hàng Ngang bán đä các loäi trà, Hàng Bä bán các loäi tranh tät cũng là näi các cä đä Nho viät thuê các câu đäi, tranh liän .. bäng chä Hán mà nhà thä Vũ Đình Liên đã điän tä trong bài ' Ông Đä ' näi tiäng thäi tiän chiän. Đây cũng là näi bán pháo tät nhäng tä năm 1994 VC theo Tàu đä cäm đät pháo vào đäp tät.

Nhäng ngày cuäi tháng Chäp , phä hàng Mã cũng täp näp vì nhà nào cũng phäi lo cho tä tiên ông bà và thân nhân đã quá cä . Bàn thä đäc quét đän säch sä, mäi ngäi mua vàng tiän giäy cùng các loäi hàng mã vä đä đät cúng thän linh và quyän thuäc đäi cäi âm. Riêng chä Đäng Xuân bán các loäi häng träm cũng là chä Hoa näi tiäng cäa Hà Thành. Đäc biät vào đäp tät, chä Hoa mä räng täi tän các phä hàng Khoai hàng Läc bày bán đä các loäi hoa đäc träng täi các vän hoa Nhät Tân, Nghi Täm, Ngäc Hà, Yên Phä .. Chä Hoa khai träng tä ngày häm

nhằm t t và tàn vào chi u ba m i cu i năm. Ng i Hà N i thích hoa Đào, Cúc, Qu t và Th y Tiên dù ở đây cũng có đ các lo i hoa nh i mi n Nam.

Ngày 23 tháng Ch p h u nh nhà nào cũng lo ti n Táo Quân v tr i. Ngoài vàng mã ng i Hà N i còn cúng cho ông bà Táo m t con cá chép to b ng ba bàn tay đ c i v tr i. Cá này đ c phóng sinh sau khi cúng xong. T đây không khí t t đã th t s t i v i m i nhà, ai cũng lo gói bánh ch ng, giò làm m t.. trong lúc lo đ n đ p bàn th trang hoàng nhà c a và tính toán n n đ năm m i không b xúi qu y phi n hà b i b n n c nô chuyên đòi n m n. R i thì còn lo s m s a quà cáp đ bi u xén trong h ngoài làng theo truy n th ng c a dân t c Vi t.

Nh ng thiêng liêng và ý nghĩa nh t v n là ngày 30 tháng Ch p . M i nhà dù thu c giai c p hay theo b t c m t tôn giáo nào cũng đ u có mâm c m cúng t t niên r t đ c bi t Hà N i g m 4 bát sáu đĩa và n u giàu có thì đ 8 bát 8 đĩa nh t p t c c truy n. Đây cũng là th i gian đoàn t gia đình quâ qu n bên mâm c m cúng ông bà v a đ n xu ng , trong làn h ng tr m còn t a th m ngát t các bàn th , mang đ n cho m i ng i không khí đ m m trang tr ng và hòa thu n c a gia đình.

- T t Hu : Là c đô c a VN có t th i Chúa Nguy n Phúc Trăn (1687), vua Quang Trung (1788) và Nhà Nguy n (1802-1945) . Cũng gi ng nh c n c, ng i Hu chu n b t t t tháng 11 âm l ch trong đó có vi c ch p mã đ các c chu n b v ăn t t chung v i con cháu. D p này nhà c a v n t c đ c s a sang t m t t s ch s . Hoa đ c tr ng trong v n hay sân tr c nhà. Ch Đông Ba có bày bán đ các lo i hoa t t nh mai, đào, cúc, qu t, th c d c, th y tiên, v n th .. B t đ u t ngày 23 không khí t t đã có m t t i Hu qua các cây nêu đ c đ ng t i đình chùa và m i nhà, sau khi làm l cúng ti n Táo quân v tr i v i hoa qu và đ mã. Bao đ i ng i Hu h u h t đ u nhân h u hi n lành, nam gi i văn ch ng thi phú ca nh c còn n gi i thì tr n v n công dung ngôn h nh nên cái ăn ngày t t cũng r t đ c bi t. Đây cũng là đ p đ cho các bà m Hu truy n ngh b p núc l i cho con gái tr c khi xu t giá tòng phu đ kh i b mang ti ng mai sau. Ngoài bánh tét bánh ch ng, các lo i m t.. còn có bánh phu thê làm b ng b t s n nhân đ u xanh ngào đ ng d a hay nhân tôm. L i có bánh h i, bánh sen, bánh n m..

- Mâm c t t ng i Hu cúng chi u 30 có s khác bi t v i ng i Hà N i n u nhìn t bên ngoài có v đ m b c nh ng s th t l i r t c u k vì ng i Hu thích ăn rau qu h n th t cá. B i v y ch riêng món g i, Hu đã có 10 th nh đu đ xanh, giá s ng, v ng, l c, th t ba ch , tôm, m rán tr n v i d m đ ng t i t, ngò và rau ng . Đ c bi t trong mâm c m cúng không bao gi thi u d a món đ c làm m t tuần tr c t t. L i thêm hành c d m d m, xà lách tr n gân bò, tré, ch o tôm, nem bò l i, giò th , giò bì, giò l a..

- Tóm lũa thũa ăn Huũa ngày tũa gũa món chay, lũa bình dân và ngũa thiũa n. Món chay đũa c dùng trong đình chùa và các gia đình theo Phũa t giáo qua các tên gũa giũa ng nhũa món mũa n vũa i vũa t tũa m, vũa cá, nem nũa ng, hũa nh nhân xào.. thũa t sũa dùng toàn rau quũa tũa i, khô hay đã lên men. Riêng các món ăn dành cho giũa i bình dân và ngũa thiũa n, hiũa n đã không còn ranh giũa i vì chũa đũa quân chũa đã cáo chung tũa năm 1945. Nên ai có tũa n đũa u có quyũa n hũa ng giò, trế, gũa i, nem công chũa phũa ng .. Vũa rũa u uũa ng đũa c phũa biũa n trong ba ngày tũa tũa a chuũa ng nhũa t vũa n là rũa u nũa p và rũa u thuũa c đã chôn đũa i đũa t nhiũa u ngày làm tăng thêm nũa ng đũa và hũa ng vũa . Ngũa i Huũa thuũa c giũa i trung và cao niên cũng thích uũa ng trà trong ba ngày tũa t nhũa ng có phũa n cũa u kũa hũa n dân Hà Nũa i. Chũa ng nhũa ng hũa thũa ng thũa c các lũa i trà Tàu đũa t tũa n nhũa Tam Hũa , Ô Long.. mà còn uũa ng các lũa i trà pũa đũa c biũa t vũa i các lũa i hoa thũa m nhũa lũa i, sen, sũa i, mũa c..

- Phũa nũa Huũa đi chũa Đông Ba trong mũa y ngày tũa t, ngoài vũa c mua sũa m còn đi gũa i đũa u trong các cũa a hiũa u bũa ng nũa c hũa ng lũa i, hoa bũa i, chanh.. phong tũa c này chũa có ũa Huũa mà thôi.

- - Tũa t Tũa i Sài Gòn-Chũa Lũa n: Tuy không phũa i là đũa t ngàn năm văn hiũa n cũa a VN nhũa Hà Nũa i, Huũa nhũa ng tũa thũa kũa XIX nhũa hoàn cũa nh thuũa n lũa i vũa đũa a lý nên Sài Gòn-Gia Đũa nh đã nhanh chóng trũa thành thũa ng cũa ng lũa n nhũa t cũa a nũa c ta. Vũa c buôn bán ngay tũa buũa i đũa u đã tũa p trung tũa i các chũa Bũa n Thành, Cũa u Ông Lãnh, Chũa Lũa n Mũa i .. tính đũa n nay đã thành lũa p hũa n 300 năm.

- Tũa i Sài Gòn, Chũa Lũa n quang cũa nh phũa phũa ng đã nhũa n nhũa p tũa sau lũa giắng sinh và kéo dài tũa i tũa t nguyên đán. Khác vũa i ngũa i Tàu tũa o mũa vào tũa t thanh minh, ngũa i Vũa tũa Trung và Nam Phũa n có tũa c dũa mã thân nhân vào cuũa i tháng Chũa p. Tuy Sài Gòn là chũa n ngũa a xe giang hũa tũa chiũa ng nhũa ng dân chúng đã chung sũa ng vũa i nhau qua thũa i gian dài nên đã hòa hũa p và tũa o nên mũa t phong cách đũa c biũa t. Tóm lũa i ngũa i Sài Gòn ăn tũa t không xa hoa nhũa Hà Nũa i, cũa u kũa nhũa Huũa , trái lũa i rũa t bình dân nhũa ng tiêu phí thì hũa n các nũa i khác vì dân Sài Gòn thích ăn nhũa u theo kiũa u tây phũa ng vũa i nhiũa u món nhũa u kũa cũa các lũa i khô cá, tôm, thũa t..

- Ngũa i Sài Gòn cũng ũa a thích Hoa trong ba ngày tũa t nhũa t là Mai và Vũa n Thũa , đũa c bày bán khũa p nũa i chũa không tũa p trung tũa i mũa t vài đũa a đũa m nhũa t đũa nh nhũa Hà Nũa i, Huũa . Hoa đũa c đũa a vũa Sài Gòn tũa Đà Lũa t, Hóc Môn, Bà Đũa m.. Hũa còn có tũa c bói đũa a hũa u ngày tũa t , đũa a đũa c đũa a tũa Trũa ng Bũa ng, Cao Lũa nh, Trà Vinh vũa tũa p trung tũa i chũa Bũa n Thành và Cũa u Ông Lãnh . Ngày tũa t ai cũng mua đũa a hũa u đũa cúng và đũa i khách.

- Ngày 23 tháng Chũa p tũa n Táo Quân vũa trũa i, lũa vũa t cũng khác vũa i Hà Nũa i, Huũa vũa i đũa a xôi,

mi ng th t heo lu c, hoa qu , đôi hia và áo gi y. Tr c tháng 5-1975, nhi u nhà còn kèm theo m t phong pháo đ t ti n Táo. T t Sài Gòn cũng có m t bánh nh ng các th này cũng khác bi t v i Hà N i, Hu qua các th s n mi n Nam nh m t s u riêng, dâu, chùm ru t, g ng, d a.. Còn bánh t t thì nhi u n i tr n thêm tôm khô, l c x ng và n p g o đ n u bánh. Mâm cúng t t niên luôn có bánh tét, th t kho, d a giá, c ki u, củ cái mu i và nem bì.

- Đ c bi t t t Sài Gòn là nhà nào cũng có mâm ng quã trên bàn th cũng nh phòng khách g m đu đ , sung, quít, s u riêng và m ng c u.. v i ng ý mong mu n năm m i đ ăn, sung túc h n năm cũ. Gi giao th a, ng i Sài Gòn có t c đi l chùa và hái l c đ u năm. Riêng ng i Hoa có l r c ông Quan Công và bà Thiên H u du hành khắp thành ph trong ba ngày t t v i s tham d c a các bang h i, đoàn lân r ng s t và ban nh c Qu ng-Ti u.

- T i Ch L n vào nh ng ngày đ u năm là đ p đ ng i Vi t tìm t i th ng th c các món đ c s n nh trăn r n (xem nh r ng), rùa v i hy v ng thêm s c m nh s ng lâu. Các đ n chùa t i Sài Gòn, Ch L n đ u đ c s a sang s n ph t lòe lo t, m i ng i t i cúng bái ngày đêm su t mùa t t.

- - T t Đ ng Tháp M i : Đây là vùng đ t tr ng th p phía tây Nam Ph n, bao g m hai t nh Ki n Phong (Cao Lãnh) và Ki n T ng (M c Hóa) tr c tháng 5-1975. Mi n này kênh r ch ch ng ch t, hoang đ a mông mênh, dân chúng tr c kia và ngay c bây gi đi l i b ng xu ng, thuy n nh t là vào mùa n c n i. Nhà c a dân c th a th t ch c t trên gò đ t cao đ tránh l t l i. V v y m c đ dân chúng r t th p (năm 1960 có 15 ng i/1 km2, năm 1978 , 50 ng i/1 km2), dân chúng nghèo nàn vì thi u th n đ m i ph ng di n nên ba ngày t t ch đi n ra quanh qu n thôn xóm qu nh hiu và trong gia đình.

- Ng i đ a ph ng đa s là dân giang h t x ho c chi n n vì sinh k nên ph i b quê h ng x s đ n vùng đ t bùn l y hoang đ a , mu i, đ a, r n r t, ch ng khí.. đ an thân l p nghi p. Do đó t t vùng này r t đ n s gi n đ . Đ c bi t h n là dân i mi n nào thì ăn t t theo mi n đó nh ng i B c ăn t t có bánh ch ng chè lam, bánh ít, bánh b t l c, bánh trôi, bánh lá, bánh tro.. Dân mi n Trung nh t là Hu thì gói bánh chu i, k o m n quân, k o kéo, chè lam pha mè đen, mè x ng Hu , bánh rán ph ng da l n, bánh đa.. còn dân mi t v n và các t nh đ ng b ng sông Ti n sông H u thì ăn t t v i bánh tét, bánh giò, nem lá i, k o trái cây, bánh t t, xôi p n c c t đ a, bánh chu i..

- Nh ng trong ba ngày t t, nhà nào dù B c-Trung-Nam cũng đ u làm thêm các th c ăn đ c s n b n đ a trong mâm c m cúng hay đãi khách v i món ' ng xà th t v ' t c là th t năm con r n

Xuân trên vò n nỏ o đũa ng quê hũa ng

Tác Giả: Mũa ng Giang

Thứ Tư, 21 Tháng 1 Năm 2009 21:49

chũa biũa n thành bũa y món. Lũa i thêm ' thũa p cũa m trang viên ' là các loũa i rau trũa ng quanh vũa n nhũa sũa n, rau sũa ng, ngó sen, rau mớ c trũa n vũa i cũa m, nũa c cũa t đũa ă n vũa i bánh trũa ng nũa ng. Ngoài ra còn có cá đũa ng, cá sông chiũa nhũa ng tuyũa t nhũa t vũa n là món ' ngũa long tũa lũa u ' chũa biũa n tũa thũa t rũa n và chuũa t đũa ng bũa m nát rũa i vũa viên đũa m nũa ng trũa lũa a than đũa , lai rai vũa i đũa Gò Đen chũa đốn giao thũa a giũa a cũa nh trũa i nũa c mũa mũa thũa t tuyũa t đũa u .

- - Tũa t Nũa i Miũa n Biên Đũa a Hà Tiên : Hà Tiên là vùng đất xa xôi và cũa nhũa t cũa a Nam Phũa n, cũa i biên đũa a giáp Cao Mũa n trũa vũa nh Thái Lan, giang sũa n cũa a giông hũa Mũa c tũa thũa kũa XVIII trũa c khi trũa thành mũa t tũa nh cũa a nũa c ta. Tuy dân đũa a phũa ng hũa u hũa t đũa c pha trũa n 4 giông máu Viũa t, Hoa, Miũa, Chũa nhũa ng vũa n giũa bũa n sũa c dân tũa c Viũa t đũa c thũa hiũa n rõ ràng qua cũa tũa c tũa t nguyên đũa n. Cũng nhũa các nũa i khác trong nũa c, tũa t Hà Tiên cũng có lũa tiũa n đũa a Táo Quân vũa trũa i, đốn giao thũa a, cúng tân niên và tũa c tũa o mũa . Riêng lũa tiũa n đũa a Táo Quân vũa trũa i tũa i đây có sũa khác biũa t vũa i các nũa i khác dù thũa i gian vũa n là ngày 23 tháng Chũa p. Trũa c hũa t là đũa a đũa m thũa Táo trũa khũa p lũa nh thũa VN đũa u ũa nhà bũa p nhũa ng tũa i Hà Tiên , Táo Quân lũa i đũa c thũa rũa t trang trũa ng ũa ngay phía sau bũa c bình phong ngăn nhà trũa c và nhà giũa a ngó ra bũa p.

- Bàn thũa Táo Quân đũa c treo trũa cao, có đũa lũa hũa ng bình hoa và hai câu đũa i viũa t bũa ng chũa Hán trũa giũa y hũa ng đũa n pha kim nhũa óng ă n ' công bình hũa u đũa c năng sũa hóa, chính trũa c vô tũa khũa đũa t thiên '. Trong nghi thũa c cúng kiũa n Táo Quân, ngũa i Hà Tiên cũng có phũa n khác biũa t các nũa i khác vì ngoài hũa ng hoa đèn quũa còn cúng thêm món ' mũa sũa i nũa u đũa ng ' nũa thêm nuũa c gũa ng giũa nhũa .

- Ngoài ra ũa Hà Tiên còn có tũa c bán trũa nít cho Táo Quân và trũa lũa khi đũa a bé lũa 3, 7 cho tũa i lúc lũa 10 mũa i xin chuũa c con vũa . Tũa c này chũa có trong các gia đũa nh ngũa i Viũa t gũa c Hoa và dành cho con trai . Đây cũng là quan niũa m trong nam khũa nh nũa cũa a ngũa i Tàu.

- 4 -Tết VN ũa Hũa i Ngoũa i :

- Khũa p thũa giũa i, chũa có ngũa i Viũa t thũa cam chũa u sũa ng nghèo cũa c trũa mũa nh đũa t quê hũa ng ngoũa i trũa gũa p phũa i cũa nh ẻo le cùng khũa n không thũa nào chũa u đũa ng nũa i, mũa i đũa nh gũa t lũa cũa n môi bũa xũa mà đi. Đó là trũa ng hũa p cũa a Viũa t Kiũa u sũa ng trũa đũa t Cao Mũa n trũa c năm 1945 do nũa n chếm giũa t vì cũa m đũa o Thiên Chúa cũng nhũa bũa thũa c dân Pháp đũa dũa sang đũa t Miũa n làm phu tũa i các đũa n đũa n trũa ng cao su. Ngoài ra khũa p thũa giũa i có trũa mũa y triũa u ngũa i Viũa t đã bũa nũa c ra đi tũa khi cũa ng sũa n quũa c tũa Hà Nũa i cũa ng chiũa m đũa c VNCH trũa a ngày 30-4-1975.

- + Tết Việt Trên Đất Miền : Người Việt đầu tiên đã có mặt ở đây từ thời Sãi Vua Nguyễn Phúc Nguyên từ cuối tháng 4-1975 khoảng 200.000 người, họ tập trung tại Nam Vang, Batambang, Kompongcham, Kampot, Sengrieng, Bien Ho và trong các đồn điền cao su của Pháp. Ở đây hàng năm người Việt ăn hai cái tết đờng và âm lịch dù theo bất cứ một tôn giáo nào nhưng vui vẻ đầm ấm nhất cũng vẫn là tết nguyên đán của truyền thống dân tộc.

- Đầu này các trường học có đồng đội học sinh Việt đầu đến nghỉ học từ ngày 23 tháng Chạp đến ông Táo về trời. Từ tháng 4-1975, chánh phủ Miền đã dành hai ngôi chợ Lớn và chợ Boong tại thị trấn Nam Vang cho Việt và Hoa Kiều buôn bán vào dịp tết. Các phiên chợ này mở cửa suốt ngày đêm từ 28 tháng Chạp tới chiều 30 cuối năm, bán đủ bánh mì, bánh chưng bánh dầy dưa hấu và các mặt hàng dành cho tết. Ngoài ra còn có các loại hoa quen thuộc như vò n, trầu ng sanh, huệ, măng gà, cúc..

- Riêng mai, loại hoa quý hiếm quý quý của người Việt không có bán tại hai ngôi chợ trên, nên đồng bào Việt vào chợ ngày sáng sớm rủ nhau về Kampong Spen cách Nam Vang khoảng 40 km để mua mai về chưng trên núi rừng nhiệt đới. Tết Miền vào dịp tết, người Việt thường chung tiền làm heo, nấu bánh tét. Tết của đầu chuồn bọ để cúng giao thừa.

- Ai xa quê hương mới thấy thấm thía vòm núi buồn trong đêm trăng trắng vì nơi này chỉ có người Việt mới ăn tết Việt. Họ cũng đốt pháo vào giờ khuya giao niên để làm lễ 'tặng cầu nghìn năm' và tiếng pháo mừng xuân của người Việt ly hương vọng về quê hương này tại làng nỏ, nơi có người Việt cư ngụ trên đất chùa Tháp, thường kéo dài nhiều giờ có khi tới sáng vẫn còn đi đốt tiếng pháo mừng xuân.

- - Tết Việt Trên Đất Pháp : Trường học đóng sau lễ Giáng Sinh và tết Đờng lịch. Do sinh kế và cuộc sống lo ngại nên tết Việt tại Pháp thường buồn dù đồng bào hàng năm cứ vào dịp tết luôn tổ chức ngày tết của truyền thống dân tộc mình.

- Đầu mua sắm tết, vào chợ ngày cuối tháng Chạp người Việt rủ nhau xuống phố Tàu quanh quẩn theo các dãy phố Ivry, Choisy hoặc khu Belle Villa để mua sắm tết. Ở đây quang cảnh nhộn nhịp người VN qua các đoàn lân của người Tàu và sắc trang hoàng lòe loẹt của họ ở Hoa trong các cửa tiệm chợ phố, làm cho người Việt ly hương phần nào bớt nhớ nhà. Nơi này bán đủ các mặt hàng tết kể cả bánh chưng bánh dầy, giò chả thịt cá, dưa hành củ kiệu..

Xuân trên vòm nỏ o đờng quê hương

Tác Giả: Máng Giang

Thứ Tư, 21 Tháng 1 Năm 2009 21:49

- Tóm lại thì gì cũng có bán tại nơi VN treo cờ cho tất cả các loại hoa thuy tiên (Tàu), Đào (VN), các loại cúc, mai đua phởn.. Riêng trà ngon cũng đủ loại cả Trung Hoa, Nhật, Ấn Độ, Tích Lan.. Tuy vậy họ u hút đờng bào vẫn quen dùng các loại trà danh tiếng cả miền Nam VN như trà Blao, Ban Mê Thuột..

- - Tết VN Trên Đất Mỹ : Không giống như những nước khác trên thế giới, đờng bào tại miền công sản VN sống tại khu đông đúc tại các tiểu bang California, Texas, New York, Florida, Hoa Thịnh Đốn, Washington State, Hawaii..

- Tết khi có phong trào vượt biên, đoàn tị nạn, HO.. đã sống với Việt rũ nhau và làm ăn sinh sống tại miền đất mới California. Cũng từ đó hàng năm, người Việt tại miền tại San Jose và Tiểu Sài Gòn đua nhau thi nhau tổ chức các cuộc diễu hành cũng như Hội Chợ Tết VN thật đông đảo vui nhộn.

- Có sống tha phởn ng mới thấm thía và kiêu hãnh ăn nhậu đểu nơi đất người. Có làm thân thiết cô đọng mới thấy nỗi buồn trong đêm trỗi dậy cuồn cuộn, thời khắc mà họ hút mới gia đình đang quây quần đoàn tụ vui vẻ bên mâm cơm cúng tổ tiên nghi ngút khói hương. Ngày xưa thời tuổi trẻ sống nghèo khổ trong ngõ hẹp những mảnh vườn nhìn hoa vông vàng đỏ rực và đàn chim sáo uất biếc bay rập rờn trên bầu trời Phan Thiết, là lúc nôn nóng đợi chờ một chỗ dựa vững chắc.

- Rồi những ngày dài đợi chờ chính chiến, những năm sống tại miền công sản nơi đất người những năm nào cũng như năm nào cũng mới mới là năm cuối cùng trong cuộc đời ly xa, sống để chờ trở lại quê nhà sống nốt cái tuổi đời bên mẹ già và thân thuộc quê hương. Những bao năm qua, xuân nào cũng là xuân đất khách, tết nào cũng tị ly hương, họ hòa thành họ hòa họ .. rồi tất cả mọi già đã chết rồi mới năm nào mà ta còn vẫn đờng nhìn quê hương trong gang tấc nhưng với tôi thì xa tới muôn trùng :

- Xuân vòm trên đất khách

- Ta ngóng đón mùa xuân

- Hết hiu đêm trỗi dậy

Xuân trên vịnh non sông quê hương

Tác Giả: Máng Giang

Thứ Tư, 21 Tháng 1 Năm 2009 21:49

- Một mình uống rượu xuống

- Soi gương chắt thây l

- Sau một đêm đi ch...

- Viết về Xóm Cồn Hố Uy Di

- Trích Thơ m Tít K S u 2009.